

Moció del Consell de Protecció de la Natura

NOUS REPTES EN LA CONSERVACIÓ DELS ESPAIS NATURALS I DE LES ESPÈCIES II.

**Aportacions del Consell de Protecció de la Natura en relació
amb les espècies protegides i amenaçades.**

2015

Generalitat de Catalunya
Consell de Protecció de la Natura

NOUS REPTES EN LA CONSERVACIÓ DELS ESPAIS NATURALS I DE LES ESPÈCIES

Aportacions del Consell de Protecció de la Natura en relació amb les espècies protegides i amenaçades

1. Presentació

Catalunya és un país amb un patrimoni natural excepcional. Té una elevada biodiversitat i compta amb una tradició secular en l'estudi de la natura, cosa que va comportar que amb el restabliment de la Generalitat de Catalunya a la dècada dels anys vuitanta del segle passat es desenvolupés una política pionera pel que fa a la protecció dels espais naturals i de la fauna vertebrada, i que aquesta política servís de model a moltes altres comunitats autònomes.

L'any 1988, s'aprova la primera Llei de protecció dels animals a Catalunya; l'any 1992, amb l'aprovació del PEIN, es protegien nombroses espècies en els espais inclosos en aquest Pla, i l'any 1994 s'aprova el primer pla de recuperació d'una espècie amenaçada. Totes aquestes iniciatives legislatives han anat acompanyades d'estudis, projectes i actuacions de conservació de les espècies promogudes per institucions de caire científic i conservacionista. Més endavant, la definició d'espais a incloure a la xarxa Natura 2000 va donar un nou impuls a la protecció de les espècies.

Aquests passos inicials a l'hora d'establir una veritable política de protecció de les espècies han anat perdent força amb el temps i, malgrat que s'han anat duent a terme actuacions puntuals força interessants i amb èxit, es troba a faltar una planificació global, a escala de país, de la protecció de les espècies: hi ha nombrosos decrets legislatius, plans i estratègies que esperen una aprovació que no arriba mai; el grau d'execució de les prescripcions normatives o d'actuacions planificades és molt baix; els mitjans que l'Administració destina a la protecció de les espècies no s'adiuen amb les competències que té atribuïdes, i les iniciatives promogudes per diferents tipus d'entitats es fan sovint amb independència de les prioritats que caldria definir per al país.

L'actual moment de canvis socials i econòmics coincideix amb la necessitat de reorientar i, especialment, reforçar la política de protecció de les espècies, justament quan els recursos disponibles han disminuït. Per tot això, el Consell de Protecció de la Natura considera que és el moment oportú per reflexionar sobre com s'han fet les coses i, sobretot, per proposar com fer-les millor i com fer front als nous reptes que ara es plantegen, que en el cas de les espècies protegides i amenaçades són molts i no es poden anar postergant indefinidament.

Tot desenvolupant les funcions que li corresponen, el Consell de Protecció de la Natura, com a òrgan assessor independent, ha elaborat aquest informe sobre les espècies protegides i amenaçades a Catalunya a partir de les aportacions següents: les propostes fetes pel mateix Consell de Protecció de la Natura en els seus informes preceptius; la normativa existent en l'àmbit català, estatal, comunitari i internacional; les actuacions, els plans i les estratègies referents a les espècies protegides; les entrevistes fetes de manera expressa a tècnics de diverses especialitats i àmbits territorials, i les aportacions dels membres del Consell de Protecció de la Natura.

Aquest informe no té com a objectiu fer una llista de les espècies que caldria protegir ni valorar-ne l'estat de conservació. El seu propòsit és fer unes recomanacions que serveixin

per reorientar la política de les administracions públiques en relació amb les espècies protegides i amenaçades.

Amb la denominació d'espècies protegides, aquest informe fa referència a totes les que consten com a tals a la normativa catalana, estatal i comunitària, i, també, als tractats internacionals, a més de les que en algun d'aquests documents normatius tenen un ús regulat per garantir-ne la conservació. Es consideren espècies amenaçades les que constin en els documents normatius corresponents (generalment catàlegs) o en llistes i llibres vermells o informes d'experts elaborats seguint els criteris internacionalment admesos, encara que legalment no tinguin aquesta consideració.

Aquestes Aportacions del Consell de Protecció de la Natura en relació amb les espècies protegides i amenaçades s'han d'entendre com un component més del treball que aquest organisme ha anat desenvolupant d'ençà de la seva constitució aviat farà vint-i-cinc anys, però també com un primer element de reflexió sobre la necessitat de recuperar i aplicar una veritable política de protecció de les espècies a Catalunya. Aquest informe és la continuació del treball que va donar lloc a l'informe sobre els espais naturals protegits¹, i cal esperar que tingui continuïtat amb nous informes sobre altres qüestions com ara la connectivitat ecològica, el paisatge, les espècies introduïdes, etc.

Totes les propostes que es fan en aquest apartat i en els que segueixen també són d'aplicació a l'àmbit competencial del Conselh Generau dera Val d'Aran, atès que la conservació de les espècies protegides i amenaçades en aquest territori es troba en una situació equiparable a la de la resta de Catalunya.

2. El coneixement i el seguiment

2.1 Tota política de protecció de les espècies requereix el desenvolupament d'un treball paral·lel d'estudi i de recerca de les espècies. El primer pas, obvi però encara incomplet a Catalunya per nombrosos grups d'organismes, és disposar d'una llista completa de les espècies existents —l'Inventari de la biodiversitat de Catalunya—, conèixer-ne l'àmbit de distribució —els atlas corològics—, i avaluar el grau d'amenaça de cada espècie —els llibres vermells.

Mentre que ja hi ha inventaris força complets de determinats grups d'organismes, encara s'està lluny de disposar de llistes més o menys completes de grups d'espècies com els fongs, les algues, els líquens i els invertebrats, i, en general, de les espècies marines. Però si això ja és una limitació a l'hora d'establir una política de conservació de les espècies, encara ho és més que l'Administració competent en la matèria no hagi promogut l'edició dels corresponents llibres vermells per determinar quin és el grau d'amenaça de cada espècie i, en conseqüència, cap on cal orientar les polítiques de conservació de les espècies.

Catalunya és una de les poques comunitats autònomes en què l'Administració competent no ha publicat cap llibre vermell, de manera que les dades que en aquest sentit es tenen són el resultat d'iniciatives d'entitats o particulars que, a més, no han estat assumides per l'Administració (llibre vermell de les plantes vasculares endèmiques i amenaçades, llista vermella dels ocells nidificants, etc.).

¹ [*Informe sobre els nous reptes en la conservació dels espais naturals i de les espècies. Aportacions del Consell de Protecció de la Natura en relació amb els espais protegits.*](#)

2.2 A Catalunya, tampoc no hi ha un programa coherent de seguiment del patrimoni natural, el qual hauria d'incloure, com a mínim, totes les espècies incloses en les llistes d'espècies protegides i en els catàlegs d'espècies amenaçades, i, així, poder disposar d'una avaluació periòdica del seu estat de conservació.

Com ja s'ha repetit en altres apartats (i això és conseqüència de la falta d'una política coherent de protecció de les espècies), a Catalunya s'han desenvolupat alguns programes de seguiment, ja sigui per a determinats grups d'organismes (ocells, lepidòpters, odonats, etc.) o en espais naturals protegits, i alguns han adquirit renom a escala internacional, però sovint es tracta d'iniciatives aïllades o promogudes des de fora dels canals de l'Administració, seguint més els interessos dels investigadors que uns criteris establerts de comú acord. A molts d'aquests programes de seguiment, l'Administració hi ha acabat donant suport, però anant sempre a remolc d'aquestes iniciatives particulars o d'un determinat equip tècnic o grup de recerca.

2.3 Catalunya ha tingut equips de recerca en biodiversitat capdavanters, fins i tot a escala internacional, però la continuïtat d'alguns grups de recerca està compromesa per la desaparició d'investigadors en actiu, cosa que durà aviat a la desaparició de diverses línies de recerca en determinats grups d'organismes. Aquesta situació es deu, en bona part, a les dificultats d'acreditació dels investigadors amb un perfil centrat en estudis sobre alguns components de la biodiversitat, atès el seu moderat o baix índex d'impacte segons els estàndards bibliomètrics aplicats habitualment. Cal, doncs, corregir els criteris d'acreditació dels investigadors que utilitza l'Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca (AGAUR), donar, a la recerca en biodiversitat, la condició d'estratègica per al país, i incloure-la en el Pla de recerca i innovació de Catalunya.

Un exemple ben il·lustratiu d'aquesta situació podria ser la publicació *Flora dels Països Catalans* d'Oriol de Bolós i Josep Vigo. Aquesta obra ha estat usada durant els darrers trenta anys per tots els estudiants de botànica de Catalunya i la majoria dels de les Balears i el País Valencià, i ha estat emprada pels autors de la majoria d'obres i articles que s'han publicat sobre les plantes de l'àmbit territorial que abasta (incloent-hi la flora de la França mediterrània publicada darrerament). Però, malgrat tot això, l'impacte d'aquesta obra és «0», ja que no s'ha publicat en una revista indexada i, per tant, no es té en consideració.

També s'ha de reconèixer que, a banda d'aconseguir més estímuls acadèmics per incentivar la seva dedicació, els equips d'investigació en biodiversitat i conservació haurien potser d'ampliar l'enfocament dels seus treballs i ser capaços d'obtenir recursos per a temes d'abast més global, sense que això comporti haver de deixar de banda els seus objectius de treball a una escala més local. En força casos, caldrà complementar el treball de camp dels científics amb les dades que pot proporcionar el treball de grups naturalistes i conservacionistes, si aquest treball es promou de manera adequada.

El coneixement i el seguiment. Principals punts en els quals cal avançar:

- *Donar més suport a l'estudi dels diferents grups d'organismes per avançar en l'elaboració de l'inventari de la biodiversitat de Catalunya i posar-ne els resultats a disposició de tota la ciutadania.*
- *Elaborar de manera urgent els llibres vermells d'espècies amenaçades dels principals grups d'organismes presents a Catalunya.*
- *Posar en marxa un programa coherent de seguiment del patrimoni natural de Catalunya, amb especial èmfasi en les espècies protegides i amenaçades, i fer públics de manera periòdica els resultats obtinguts.*
- *Potenciar la creació i el manteniment d'equips de recerca centrats en l'estudi dels organismes i establir uns criteris acadèmics de valoració que no discriminin els investigadors de la biodiversitat.*

3. El marc normatiu i administratiu

3.1 El marc normatiu actual en relació amb la protecció de les espècies és antiquat, fragmentari i poc coherent: es disposa d'una Llei de protecció dels animals des de l'any 1988, però no hi ha una llei de protecció de la flora; l'any 2008, es creava per decret el Catàleg de flora amenaçada de Catalunya, però no es disposa d'un catàleg de fauna amenaçada. Sovint, per donar cobertura legal a diferents actuacions relacionades amb la protecció de les espècies, s'ha hagut de recórrer a la legislació bàsica estatal i a les directives comunitàries, atès que no han estat convenientment integrades en la legislació pròpia de Catalunya. L'aprovació de la proposada llei de biodiversitat de Catalunya es continua posposant, quan aquesta llei podria ser molt útil com a marc general per a la conservació de les espècies i, sobretot, per regular la incidència de les polítiques sectorials en la biodiversitat.

No solament és urgent aprovar la normativa que falta en relació amb les espècies protegides, sinó que això es pot fer amb una certa rapidesa, ja que en força casos es disposa dels corresponents textos normatius elaborats que, fins i tot, ja han estat sotmesos a exposició pública: modificació del Catàleg de flora amenaçada; Catàleg de fauna amenaçada; Llei de la biodiversitat i del patrimoni natural. D'altra banda, l'actual normativa de protecció dels animals (el Decret legislatiu 2/2008, de 15 d'abril, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de protecció dels animals) és clarament insuficient i necessita una revisió i actualització urgents, com a mínim en tot allò que fa referència a la fauna salvatge, i la revisió i actualització del llistat d'espècies protegides als espais del PEIN també és necessària, tant a causa dels errors que conté com per haver quedat desfasat.

3.2 En la normativa relacionada amb la protecció de les espècies, un dels aspectes que sovint n'entorpeix el desenvolupament correcte és la revisió i actualització de les llistes d'espècies protegides o sotmeses a algun tipus de regulació i dels catàlegs d'espècies amenaçades. Caldria establir un sistema àgil de posada al dia, com podria ser la seva revisió d'ofici amb periodicitat anual, sempre, però, amb l'aval de la millor informació científica disponible.

3.3 Pel que fa a la normativa reguladora d'activitats que poden afectar les espècies protegides i amenaçades, es disposa, entre d'altres, del Decret 148/1992, pel qual es regulen les activitats fotogràfiques, científiques i esportives, decret que ha quedat, però, desfasat, és inaplicable en molts casos i contextos i duu sovint a una excessiva burocratització, de manera que sembla basat més en la desconfiança envers la ciutadania que no pas en la motivació del gaudi i el respecte envers la natura per part de la gent.

Entre molts altres aspectes, caldria millorar tot allò que fa referència a les autoritzacions per a l'observació i la fotografia d'espècies, tenir en compte les noves modalitats esportives sorgides els darrers anys, agilitar i replantejar la concessió d'autoritzacions per a activitats de recerca, eliminar la duplictat d'autoritzacions, eliminar prohibicions absurdes i inaplicables, ampliar l'abast d'aquesta normativa a les espècies de la flora, als invertebrats i a les espècies marines, etc.

3.4 La participació catalana (de l'Administració, dels científics i de les associacions) en tot l'entramat d'òrgans col·legiats establerts en les diferents normes estatals, comunitàries i

internacionals és escassa i, sovint, voluntarista, cosa que afecta negativament la instauració d'una política de protecció de les espècies que sigui coherent: els llistats i els catàlegs d'àmbit estatal, europeu o internacional inclouen poques espècies protegides o amenaçades a Catalunya; es perd l'oportunitat d'incidir en el desenvolupament d'aquesta normativa, de participar en projectes conjunts i d'obtenir el suport tècnic i financer corresponent; es tenen en poca consideració les previsions dels tractats internacionals relacionats amb la conservació de les espècies (CITES, Conveni de Bonn sobre les espècies migratòries, Conveni de Barcelona per a la protecció de la Mediterrània, etc.) i les possibilitats que el personal tècnic de l'Administració i la comunitat científica hi participin de manera més activa.

3.5 La integració dels requeriments de conservació de les espècies protegides i amenaçades en la normativa sectorial és lluny encara de poder ser valorada satisfactòriament, sobretot pel que fa a l'urbanisme i a les infraestructures; i encara és un repte la coordinació de polítiques, de normatives i de plans per evitar incoherències. Però possiblement el dèficit més remarcable és que encara no es disposa del Pla territorial sectorial de connectivitat ecològica, el qual, a més, ja està redactat però no s'ha fet front al complicat procés de fer-ne viable l'aprovació i aplicació.

3.6 Paral·lelament al desenvolupament normatiu, cal avançar en la definició d'una estratègia de conservació dels diferents grups d'espècies que es troben a Catalunya i en l'establiment de les prioritats de conservació que se'n puguin derivar. Cal evitar, com passa actualment, que, a manca d'una veritable política de protecció de les espècies, es vagin duent a terme actuacions aïllades i sense un marc global i coherent que les dirigeixi; cosa que no exclou, però, que algunes d'aquestes actuacions puguin produir resultats prou reeixits.

L'Estratègia catalana de conservació de la flora que es va presentar l'any 2014 és un molt bon exemple de com caldria procedir; ara s'hauria d'aprovar políticament i implicar en la seva aplicació els diferents sectors de l'Administració i les entitats, les empreses i la ciutadania a títol individual. Si aquesta estratègia abasta les plantes i els fongs, caldria disposar d'un document similar per a la fauna, vertebrada i invertebrada, i d'un altre relacionat amb les espècies marines.

3.7 L'incompliment de la normativa no sempre es resol amb la contundència que caldria esperar, i tot allò relacionat amb el procés sancionador continua essent un àmbit opac. Poques vegades es faciliten dades públiques que permetin conèixer quantes denúncies es fan, quines infraccions són més freqüents, quantes han estat resoltes favorablement, si s'ha restaurat la realitat alterada, etc. En general, l'adequada aplicació de les infraccions és l'aspecte més dèbil de les normes ambientals.

Pel que fa les infraccions, a banda que hi ha un cert col·lapse d'expedients, tant de caire administratiu com penal, massa sovint el resultat final depèn de la sensibilitat de l'instructor o del jutge. I, atesa la poca consciència que es té de la gravetat dels fets, les sancions acaben sent mínimes, quan no se sobreseuen els expedients. Aquestes situacions fan que els agents rurals sentin erosionat el seu principi d'autoritat i devaluada la seva tasca. Semblantment, els científics comproven que, en alguns processos judicials, es fa un ús mínim o desviat de les dades i la informació que aporten.

El marc normatiu i administratiu. Principals punts en els quals cal avançar:

- Disposar d'un cos normatiu complet, coherent i actualitzat en relació amb les espècies protegides i amenaçades i elaborar-lo amb una relativa urgència.
- Establir un sistema àgil de revisió de les llistes d'espècies protegides i dels catàlegs d'espècies amenaçades en la normativa corresponent.

- *Actualitzar i simplificar la normativa que regula les activitats (esportives, fotogràfiques i científiques) que poden afectar les espècies.*
- *Garantir més participació i més capacitat d'influència dels experts catalans (tècnics de l'Administració, investigadors, associacions, etc.) en òrgans estatals i internacionals relacionats amb la biodiversitat.*
- *Garantir la integració i la coordinació de les polítiques de protecció de les espècies en les polítiques sectorials.*
- *Definir una veritable política de protecció de les espècies a través d'una estratègia de conservació i d'un programa d'actuacions coherent, prioritzat i obert als diferents actors socials.*
- *Vetllar per un desenvolupament total del règim sancionador de la normativa vigent relacionada amb la protecció de les espècies i per la seva justa aplicació.*

4. Llistes d'espècies protegides i catàlegs d'espècies amenaçades

4.1 Actualment no es disposa d'una llista unificada, actualitzada i pública de totes les espècies protegides, amb regulació d'usos o catalogades de Catalunya i amb indicació de les diferents categories que els són d'aplicació, ja sigui per la normativa catalana, estatal o comunitària o per tractats internacionals.

Tot i que els mitjans tecnològics actuals permetrien disposar amb facilitat d'aquesta eina, la informació sobre la protecció de les espècies continua sent fàcilment assequible només a un reduït grup de tècnics i experts. Aquest fet és totalment contraproduent, ja que el desconeixement sobre les espècies protegides i amenaçades, i sobre el grau en què ho estan, per part del conjunt de la població, i també la dificultat d'incorporar aquesta informació en els diferents projectes sectorials susceptibles d'afectar-les, només pot repercutir negativament en la seva conservació.

4.2 Si la manca d'una llista fàcilment accessible de totes les espècies protegides i amenaçades de Catalunya és incomprendible, encara ho és més que no es disposi de la cartografia digital de les àrees crítiques, sensibles i de distribució d'aquestes espècies, i que aquesta informació no sigui pública i no es trobi unificada i a una escala prou detallada.

Mentre la cartografia dels espais naturals protegits s'utilitza en tota mena d'informes, estudis, treballs o documents de caire divulgatiu, i, per tant, el grau d'acceptació social i de les diferents polítiques sectorials sobre la necessitat de respectar aquests espais va creixent, el món de les espècies protegides i amenaçades continua essent indefinit i sense concreció cartogràfica, de manera que no és pas estrany que es continuï obviant. Molts tècnics de l'Administració (autonòmica i local) no disposen d'aquesta informació, i, per tant, no poden actuar de manera adequada en relació amb la protecció de les espècies.

Paradoxalment, és més fàcil trobar informació cartogràfica de determinats grups d'espècies procedent d'entitats conservacionistes i institucions científiques que de l'Administració mateixa. En força casos es constata una dissociació entre aquests dos móns; a banda que les dades de què disposa l'Administració no tenen en compte les dades de distribució obtingudes per aquestes entitats o procedents d'altres plataformes digitals.

Llistes d'espècies protegides i catàlegs d'espècies amenaçades . Principals punts en els quals cal avançar:

- *Elaborar, actualitzar i posar a disposició pública la llista de les espècies protegides o amb regulació d'usos i de les catalogades o de les considerades amenaçades.*
- *Elaborar, actualitzar i posar a disposició pública, i dels diferents sectors de l'Administració o dels que tenen incidència sobre el territori, la cartografia de les àrees de distribució de les espècies protegides i amenaçades, en els formats pertinents.*

5. Plans de conservació i de recuperació

5.1 En la política de protecció de les espècies, el grau de compliment per part de l'Administració mateixa d'allò establert a la normativa i al planejament derivat és baix; l'exemple més palès és l'incompliment dels terminis per elaborar els plans de recuperació o de conservació de les espècies catalogades com a amenaçades. Dels més de dos-cents cinquanta plans que s'haurien d'haver elaborat d'acord amb la normativa estatal i catalana actual, no se n'ha aprovat cap. Els sis que hi ha a Catalunya es van aprovar abans de l'entrada en vigor d'aquesta normativa i ja han sobrepassat la data prevista de revisió sense que aquesta s'hagi produït, motiu pel qual es desconeix fins a quin punt s'han aconseguit, o no, els objectius previstos.

El departament competent en aquesta matèria informa en el seu web que actualment es duen a terme treballs de gestió de 58 espècies protegides i amenaçades, sempre de la fauna; però això es fa sense disposar dels preceptius plans de recuperació o de conservació i sense justificar per què s'han escollit precisament aquestes espècies i no d'altres. Altres actuacions en espais naturals protegits, fetes pel Departament o per entitats i particulars, es duen a terme també fora del desitjable, però inexistent, marc global de planificació de la conservació de les espècies; de manera que els esforços i els recursos obtinguts no sempre van adreçats a les espècies amb necessitats de conservació prioritàries.

5.2 Els plans de conservació i de recuperació han de ser un instrument pràctic adreçat a la conservació de les espècies considerades, motiu pel qual tan vàlids seran els plans centrats en una espècie concreta com els que abasten un conjunt d'espècies que comparteixen hàbitats anàlegs o que es troben afectades per una problemàtica semblant. Cal evitar que aquests plans esdevinguin un document amb l'únic objectiu de superar un tràmit burocràtic. Més que extensos documents dedicats a recollir informació sense gaire transcendència o a recordar que cal complir unes normes d'obligat compliment, cal que siguin concrets, centrats en l'acció, amb capacitat d'adaptar-se als canvis que es puguin produir en el medi durant el seu període de vigència i pensats per poder-ne avaluar periòdicament l'efectivitat. Actualment, no hi ha un model de pla de conservació o de recuperació consensuat. Caldria, doncs, treballar en la seva concreció.

5.3 La reintroducció d'espècies pot ser una eina útil per garantir la conservació de determinades espècies o la millora de determinats ecosistemes, però no ha de ser una finalitat en si mateixa, de manera que no és una mesura més prioritària que d'altres, i, a més, s'ha de fer de manera planificada i amb un seguiment acurat dels resultats que es vagin obtenint. En determinats casos, el principal valor d'una reintroducció pot ser més de caire cultural o divulgatiu que vinculat a la conservació d'una espècie concreta.

5.4 Atès que algunes de les espècies amb un grau més alt d'amenaça es troben en bona part fora dels espais naturals protegits, cosa especialment certa en el cas de les espècies de la flora, caldria cercar més complementarietat entre la política d'espais naturals protegits i la de protecció de les espècies, i utilitzar de manera més adequada les figures de protecció que ofereix la Llei d'espais naturals: en uns casos n'hi haurà prou d'ampliar l'àmbit de determinats espais naturals protegits per incloure l'àrea de distribució d'aquestes espècies dins els seus límits; en altres casos, com passa amb espècies de flora que ocupen àrees molt reduïdes, caldrà fer un ús més habitual de la figura de reserva natural, la qual fins ara ha estat infrautilitzada.

D'altra banda, cal garantir que els requeriments de les espècies protegides i amenaçades, bé siguin de la legislació catalana, l'estatal o la comunitària, o bé de tractats internacionals,

s'incloguin de manera específica en els instruments d'ordenació i de gestió dels espais naturals protegits, cosa que pot semblar òbvia, però, si es té en compte que molts dels espais naturals de protecció especial encara no disposen d'aquest tipus de plans, és evident que és una mancança.

5.5 Pel que fa a la conservació ex situ, s'ha de tenir en compte que és més atractiu endegar projectes de conservació en centres de fauna salvatge, jardins botànics o similars que enfrontar-se als problemes socioeconòmics que afecten la conservació in situ de les espècies, però aquestes tècniques han de complementar les actuacions de conservació sobre el terreny i no pas substituir-les.

Les infraestructures existents actualment semblen suficients i, fins i tot, infrautilitzades, però manca una estratègia que estableixi les prioritats i les actuacions que hauran de desenvolupar aquests centres. El departament competent en la matèria ha redactat una estratègia per als centres de fauna salvatge i també va encarregar l'elaboració d'una Estratègia catalana de conservació ex situ de flora vascular silvestre, però aquests documents no han tingut una aprovació formal ni disposen dels recursos mínims per dur a terme les propostes que contenen, de manera que les actuacions que desenvolupen aquests documents estratègics es duen a cap en molts casos amb un elevat grau de voluntarisme. Cal fer constar que en l'àmbit marí els dèficits són molt superiors i caldria corregir-los.

Plans de conservació i de recuperació. Principals punts en els quals cal avançar:

- Resoldre a curt termini el dèficit més notable en la política de protecció de les espècies: la manca de plans de conservació i de recuperació de les espècies catalogades.
- Centrar els plans de conservació i de recuperació en l'acció, i aconseguir que siguin capaços d'incidir favorablement sobre l'estat de conservació de les espècies i que periòdicament se'n pugui avaluar l'efectivitat i retre'n comptes al conjunt de la societat.
- Vetllar perquè la reintroducció d'espècies sigui una eina de la conservació i no esdevingui una excusa per aconseguir només recursos econòmics, o un simple objectiu publicitari.
- Estimular la complementarietat entre les polítiques de protecció de les espècies i dels espais naturals, tant a l'hora de definir els límits d'aquests espais com a l'hora d'establir-ne el model d'ordenació i de gestió.
- Utilitzar la conservació ex situ com una eina més de la política de protecció de les espècies i complementar les necessàries actuacions in situ que aquesta política comporta, per la qual cosa caldrà disposar d'una estratègia clara i consensuada a seguir.

6. Participació, educació i sensibilització

6.1 En la majoria d'instruments normatius i plans relacionats amb la protecció de les espècies, hi ha molt d'èmfasi a posar en marxa campanyes de sensibilització en relació amb les espècies protegides i amenaçades i a fomentar la participació ciutadana. Mentre hi ha campanyes de sensibilització que poden haver funcionat, especialment en algun espai natural protegit, la participació ciutadana en tot allò referent a la protecció de les espècies continua essent una assignatura pendent i només ha adquirit un cert relleu en iniciatives promogudes per entitats privades que han desenvolupat projectes propis, o en algun espai natural protegit.

Especialment en una època en què cal utilitzar tots els recursos disponibles, caldria revertir la situació actual i superar la tradicional desconfiança de l'Administració envers la participació ciutadana en tot allò que fa referència a la protecció de les espècies. Caldria replantejar aquesta situació i implicar les entitats, les institucions científiques, les empreses i

els ens locals en l'elaboració i l'execució de projectes relacionats amb la protecció de les espècies; i també mobilitzar el voluntariat ambiental a través de les organitzacions ciutadanes i de la custòdia del territori. I tot això dins el marc global d'una estratègia de protecció de les espècies, que, com hem comentat anteriorment, encara no ha estat definida.

6.2 Cal reforçar la formació de les persones que treballen en el medi natural (tant en la gestió com en la vigilància i en l'ús dels recursos naturals) per aconseguir que puguin identificar les espècies protegides i amenaçades més rellevants del seu territori i perquè coneguin els requeriments de conservació d'aquestes espècies i com evitar actuacions que les puguin afectar.

6.3 Cal reaccionar davant la progressiva pèrdua de pes de les disciplines vinculades a les ciències naturals i experimentals en els plans d'estudi dels centres d'ensenyament i la contínua davallada del nombre de professorat d'aquestes especialitats en les plantilles dels centres que les imparteixen. Sense aquest compromís amb la formació naturalista i amb la comprensió del funcionament de la biosfera, i sense disposar de ciutadans i professionals adequadament preparats, el futur serà cada vegada més incert.

Participació, educació i sensibilització

Principals punts en els quals cal avançar:

- *Implicar de manera activa les institucions, entitats, empreses i organitzacions ciutadanes en l'elaboració i l'execució dels projectes relacionats amb el coneixement i la protecció de les espècies.*
- *Millorar la formació dels professionals dels diferents sectors que treballen en el medi natural pel que fa al coneixement de les espècies protegides i amenaçades i als seus requeriments de conservació.*
- *Recuperar la importància de les disciplines naturalistes en els plans d'estudi dels centres d'ensenyament.*

El Consell de Protecció de la Natura^{2*}

Barcelona, 30 gener de 2015

* Aprovat per la Comissió Permanent del Consell de Protecció de la Natura el 9 de març de 2015